

Model gemeentevertrouwenspersonen in een ring van gemeenten: profiel, taken en meldprotocol

najaar 2022

Vooraf

Dit document bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Informatie over achtergrond en context bij de regeling voor een ring van kerkelijke gemeenten of kerkplekken /kerkplek waar gemeentevertrouwenspersonen¹ worden aangesteld.
2. Over de aanstelling en inzet van gemeentevertrouwenspersonen.
3. Het profiel en de taken van de gemeentevertrouwenspersoon.
4. Meldprotocol als handreiking voor gemeentevertrouwenspersonen bij melding.
5. Model overeenkomst van opdracht m.b.t. vertrouwenspersoon.
6. Model samenwerkingsovereenkomst van gemeenten in een ring.

1. Informatie: achtergrond en context

De Protestantse Kerk in Nederland wil een veilige kerk zijn; een plaats waar mensen in vrijheid en vertrouwen samenkomen om hun geloof gestalte te geven. Dat betekent een gemeenschap zonder (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, intimidatie of dreiging.

Het (blijven) werken aan een veilige gemeenschap of kerkplek is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat houdt in dat de leden elkaar met respect behandelen. Dat degenen die speciale taken en opdrachten (ambten) vervullen zich bewust zijn van hun positie en onderkennen dat machtsverschillen in de omgang met anderen een rol kunnen spelen. Dat geldt voor zowel professionals als vrijwilligers.

De leiding van elke gemeente of kerkplek dient zich bewust te zijn van het feit dat een veilige kerk vraagt om plaatselijk beleid en uitvoering daarvan in de praktijk. Een belangrijk element is werk maken van preventie. Dat bestaat uit: doordacht vrijwilligersbeleid, de aanstelling van - bij voorkeur twee - (gemeente)vertrouwenspersonen in een kerkplek, gemeente of ring van gemeenten en de introductie van de VOG².

De landelijke kerk biedt een aantal handreikingen aan ter ondersteuning van effectief preventiebeleid. Zoals ook dit document dat gaat over vertrouwenspersonen.

¹ Voor deze vrijwilligerstaak zijn verschillende benamingen in omloop geraakt, zoals interne, plaatselijke of gemeentevertrouwenspersoon. Tevens bestaat de mogelijkheid om een of meer externe vertrouwenspersonen te benoemen. Dit zijn doorgaans professionals; zie hiervoor onder andere lvvv.nl. De keuze is aan de kerkenraad.

² De introductie van de VOG voor pastorale professionals en vrijwilligers die met bepaalde groepen werken, is door de generale synode in november 2019 aanvaard. De VOG kan pas verplicht worden gesteld wanneer hierover in de kerkorde een bepaling is opgenomen; dit is thans (najaar 2022) nog niet het geval. Tot nader order wordt wel aanbevolen dat vrijwilligers die met kwetsbare groepen (zoals jeugd en jongeren) werken, een (gratis) VOG overleggen.

Ten behoeve van de inzet voor de veilige gemeente kunnen de gemeenten/kerkplekken in de ring samenwerken.³ Daartoe sluiten zij een samenwerkingsovereenkomst 'veilige gemeenten'. Bij deze samenwerking kunnen ze ook de aanstelling van vertrouwenspersonen voor de samenwerkende gemeenten/kerkplekken betrekken. Een van de deelnemende gemeenten stelt de vertrouwenspersonen aan. De kerkenraad van deze gemeente sluit de overeenkomst van opdracht met de vertrouwenspersonen. In de samenwerkingsovereenkomst worden de afspraken vastgelegd over hoe de vertrouwenspersonen ook voor de samenwerkende gemeenten als vertrouwenspersoon fungeren. In de samenwerkingsovereenkomst wordt in ieder geval vastgelegd:

- wat verwacht wordt van de deelnemende gemeenten/kerkplekken op het gebied van beleid, preventie en voorlichting
- wat verwacht wordt van de vertrouwenspersonen
- de afspraken tussen de gemeenten over de kosten verbonden aan de inzet van vertrouwenspersonen.

Gemeenten of kerkplekken die op een later moment besluiten te participeren, kunnen zich bij de samenwerking aansluiten.

2. Over aanstelling en inzet van vertrouwenspersonen

Het is van belang dat vertrouwenspersonen bekend zijn met de gemeenten/kerkplekken in de ring, zodat ze weten hoe het kerkelijk leven in elkaar steekt. Ze behoren niet (meer) tot de kring van kerkenraad en/of taakdragers van een van de samenwerkende gemeenten, zodat ze vrij en onafhankelijk kunnen handelen. Dat komt hun betrouwbaarheid voor kerkleden die contact willen zoeken ten goede. Dienstdoende predikanten komen daarom niet in aanmerking voor deze functie. Sommige kerkleden zijn door hun professie extra bekend met het thema 'sociale veiligheid', zoals mensen in het onderwijs, de zorg of andere vormen van dienstverlening. Dat kan een voordeel zijn. Vertrouwenspersonen werken in opdracht van maar niet namens de kerkenraden. Zij kunnen dan ook onafhankelijk van de samenwerkende kerkenraden handelen.

In de onder 1. genoemde samenwerkingsovereenkomst is opgenomen hoe een transparante wervings- en selectieprocedure voor deze functie wordt vormgegeven. Vervolgens wordt een overeenkomst van opdracht voor deze vrijwilligerstaak afgesloten (zie model onder 5) met een van de samenwerkende gemeenten. Er worden afspraken gemaakt over de op declaratiebasis te vergoeden kosten, zoals reis- en trainingskosten.

De vertrouwenspersonen verklaren zich door de acceptatie van hun functie akkoord met de inhoud van de gedragscode⁴ en overhandigen bij de start van hun werk een VOG aan de kerkenraad.

In de regel zijn er twee vertrouwenspersonen, een vrouw en een man. Gemeenteleden hebben dan een keuze wie ze willen benaderen. De vertrouwenspersonen hebben iemand om mee te overleggen en samen te werken. De vertrouwenspersonen werken met het meldprotocol (zie onder 4) en volgen waar nodig de beschikbare handreikingen zoals het *Protocol voor gemeenten die worden geconfronteerd met (seksueel) misbruik in pastorale en gezagsrelaties*⁵.

Gemeenteleden kunnen bij vertrouwenspersonen terecht met hun verhaal, vragen, vermoedens en

³ Wanneer (nog) niet alle gemeenten/kerkplekken in de ring meedoen, worden de deelnemende gemeenten bij name genoemd en worden waar nodig diverse formuleringen aangepast.

⁴ Zie model 'gedragscode voor vrijwilligers in het kader van een veilige gemeente' (najaar 2022) op protestantsekerk.nl.

⁵ Dit protocol is onder meer te vinden op smpr.nl. Dit meldpunt seksueel misbruik in de kerk is een samenwerkingsverband van negen kerkgenootschappen, waaronder de Protestantse Kerk in Nederland.

meldingen. Afhankelijk van de situatie kan de vertrouwenspersoon verwijzen, de melder bijstaan in gesprekken met anderen en bij aangiftes en klachtenprocedures. Zij doen niet aan waarheidsvinding en gaan niet zelf op onderzoek uit. De vertrouwenspersonen zijn geen therapeut, mediator, pastoraal medewerker of advocaat. Zij staan naast het gemeentelid dat zich bij hen meldt, hebben een luisterende taak en ondersteunen de betreffende persoon. Vertrouwenspersonen kunnen bij vermoedens van misbruik binnen de gemeente ook zelf proactief iemand benaderen.

Vertrouwenspersonen vragen in de gemeenten en in ringverband op beleids- en uitvoerend niveau met regelmaat aandacht voor preventie tegen grensoverschrijdend gedrag en zijn alert op de uitvoering van het beleid van de kerkenraden op dit terrein.

3. Profiel en taken van de vertrouwenspersonen

Bij het **profiel** van een vertrouwenspersoon spelen de volgende elementen een rol:

Kennis en vaardigheden:

- hbo of wo werk- en denkniveau
- professionele gespreksvaardigheden
- in staat tot geheimhouding, ook tegen de melder over eventuele andere casuïstiek
- in staat te bepalen wanneer de grenzen van de eigen taak bereikt zijn en kunnen doorverwijzen
- aantoonbare kennis van de problematiek van machtsmisbruik (na volgen van scholing)
- kennis van de sociale kaart, waaronder Meldpunt SMPR, Veilig Thuis, procedure bij de politie
- kennis van de kerk (cultuur en structuur).

Persoonlijke kenmerken:

- communicatief vaardig
- integere en evenwichtige persoonlijkheid
- luisterende en respectvolle houding
- empathisch vermogen
- betrouwbaar
- onbevooroordeeld, open en neutraal
- inzicht in eigen handelen en reflectief
- kan flexibel inspelen op wisselende situaties
- kan grenzen stellen aan wat een ander mag verwachten en kan verwachtingen hanteren
- lid van de Protestantse Kerk in Nederland.

De **taken** van de vertrouwenspersoon richten zich op volgende aspecten:

Voorlichting en preventie:

- zichtbaar zijn in de gemeente (middels kerkblad en website) en voor taak-en ambtsdragers van de gemeenten
- aanjager zijn van het gesprek over 'veilige gemeente' op verschillende niveaus van het kerkenwerk.

Signaleren:

- alert zijn op en goed luisteren naar signalen uit de gemeenten van mogelijk misbruik/grensoverschrijdend gedrag.
- eerste aanspreekpunt en luisterende steun voor mensen uit de gemeenten die in vertrouwen iets kwijt willen over wat nu speelt of in het verleden heeft afgespeeld aan grensoverschrijdend gedrag

- meedenken met de melder over eventuele aangiftes of klachtenprocedures en de melder daarin begeleiden
- op verzoek en met instemming van de melder deze in bijzondere omstandigheden vertegenwoordigen
- melders en anderen adviseren over mogelijke vervolgtrajecten
- handelen volgens de protocollen en advies vragen bij het Meldpunt SMPR
- zo nodig wijzen op pastorale, psychologische, maatschappelijke (Veilig Thuis, Slachtofferhulp, Bureau Jeugdzorg, plaatselijk maatschappelijk werk) kerkelijke (kerkelijk meldpunt SMPR) of juridische hulp (bijv. advocaat via Langzs).

Persoonlijke ontwikkeling en beleidsontwikkeling:

- volgen van relevante cursussen, bijwonen van (regionale) intervisiebijeenkomsten, studiedagen en vergelijkbare bijeenkomsten
- bijhouden van een persoonlijke registratie
- vanuit deze registratie jaarlijks rapporteren aan de kerkenraad waarbij omstandigheden en personen onherkenbaar zijn en waarbij de rapportage is voorzien van een analyse en zo nodig beleidsaanbevelingen.

4. Meldprotocol als handreiking voor vertrouwenspersonen bij een melding van grensoverschrijdend gedrag

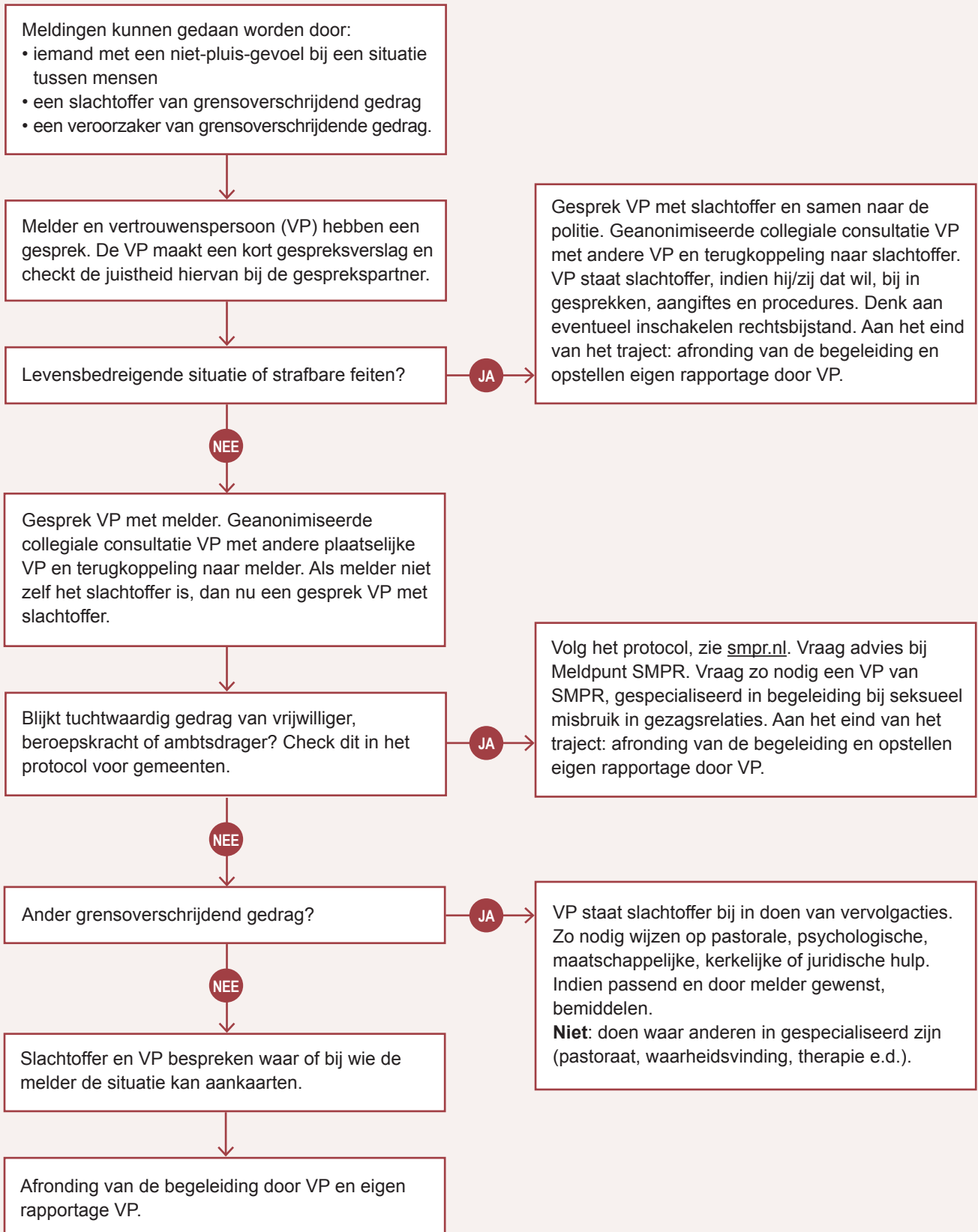
Hieronder wordt beschreven hoe een vertrouwenspersoon met een melding kan omgaan:

Mogelijke signalen (wees zorgvuldig, niet alles duidt op grensoverschrijdend gedrag):

- iemand wil niet meer met een activiteit meedoen en wil niet aangeven waarom
- iemand wil niet meer met een persoon te maken hebben en wil niet aangeven waarom
- iemand krijgt erg veel aandacht van iemand met een specifieke taak in de gemeente
- iemand zondert zich regelmatig af met een ander gemeentelid
- iemand wil graag alleen de crèche of een andere kinder- of jeugdactiviteit leiden
- iemand praat vaak over onderwerpen die met seks te maken hebben.

Belangrijk is in ieder geval om naar je intuïtie te luisteren. Heb je twijfels, spreek die dan uit.

Een melding bij de plaatselijke vertrouwenspersoon

5. Model overeenkomst van opdracht m.b.t. vertrouwenspersoon

Deze overeenkomst van opdracht wordt met ieder van de vertrouwenspersonen apart aangegaan door de kerkenraad van een van de samenwerkende gemeenten.

Vooraf

De Protestantse Kerk in Nederland wil een veilige kerk zijn; een plaats waar mensen in vrijheid en vertrouwen samenkomen om hun geloof gestalte te geven. Als ring van gemeenten/kerkplekken die een samenwerkingsovereenkomst t.a.v. werken aan veilige gemeenten hebben afgesloten, onderschrijven wij dit uitgangspunt. Daarom hebben de kerkenraden preventiebeleid in het kader van 'veilige gemeente' opgesteld. Tot dit beleid behoort het aanstellen van vertrouwenspersonen.⁶ De overeenkomst van opdracht zal door een van de samenwerkende gemeenten worden aangegaan met de vertrouwenspersonen.

1. De [vul in: naam gemeente/kerkplek] verklaart hierbij dat ze voor haar gemeenschap en ten behoeve van de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst de volgende persoon als vertrouwenspersoon heeft aangesteld en dat ze zal voldoen aan alle daaruit vloeiende verplichtingen, zoals vastgesteld in de regelgeving van de Protestantse Kerk.
2. Als vertrouwenspersoon wordt aangesteld [vul in: naam en woonplaats].
3. De vertrouwenspersoon verklaart dat zij/hij als vertrouwenspersoon voor de samenwerkende kerkelijke gemeenten in de ring wil optreden overeenkomstig de aanwijzingen in het profiel van de vertrouwenspersoon.
4. De vertrouwenspersoon verklaart de werkzaamheden in overleg en afstemming met de andere vertrouwenspersoon te verrichten met wie dezelfde overeenkomst van opdracht is aangegaan.
5. De vertrouwenspersoon verklaart hierbij geheim te houden alle zaken die haar/hem in de uitoefening van de taak ter kennis komen en een vertrouwelijk karakter dragen. De vertrouwenspersoon heeft een geheimhoudingsplicht overeenkomstig de kerkorde (ord. 4-2), met inachtneming van de wettelijke kaders van de Nederlandse overheid.
6. De kerkenraden communiceren over de aanwezigheid en bereikbaarheid van de vertrouwenspersonen met regelmaat via kerkblad, weekbrief en/of website en bieden tevens publicatieruimte aan de vertrouwenspersoon zelf. Daarnaast is er ruimte voor inbreng tijdens een gemeenteavond en/of kerkelijke vergadering.
7. Eén moderamenlid is het aanspreekpunt voor de aangestelde vertrouwenspersonen. Tenminste jaarlijks is er een gesprek met de vertrouwenspersonen over hun bevindingen en aanbevelingen.
8. Elke vertrouwenspersoon wordt aangesteld voor een periode van 4 jaar⁷, met de mogelijkheid van verlenging voor 4 jaar.
9. Eenzijdige opzegging van het contract is door beide partijen mogelijk. In het geval deze overeenkomst door een van de partijen ontbonden wordt, verplicht een ieder zich om de lopende zaken af te handelen of over te dragen.
10. Het ontbinden van deze overeenkomst heeft geen gevolg voor de samenwerkingsovereenkomst t.a.v. werken aan veilige gemeenten die de gemeenten hebben afgesloten, anders dan uit deze overeenkomst voortvloeit.
11. De door de vertrouwenspersoon gemaakte onkosten, zoals kosten voor training, reizen en contacten per telefoon of internet, zullen zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst, worden vergoed op declaratiebasis.

⁶ Zo nodig kan de samenwerkingsovereenkomst als bijlage bij de overeenkomst van opdracht worden gevoegd.

⁷ Deze termijn sluit aan bij de periode die doorgaans geldt voor ambtsdragers. Desgewenst kan de (algemene) kerkenraad een hiervan afwijkende termijn bepalen.

... .. [vul in: plaats]

... .. [vul in: datum]

[handtekeningen]

voorzitter kerkenraad

voorzitter college van kerkrentmeesters

vertrouwenspersoon

6. Model Samenwerkingsovereenkomst 'Veilige gemeenten' van protestantse gemeenten, behorende tot de ring [vul in]

1. De overeenkomst 'Veilige gemeenten' wordt aangegaan omdat de deelnemende gemeenten ervoor kiezen een veilige gemeente te zijn voor alle leden. Dat betekent dat de leden elkaar met respect behandelen en de mensen met speciale taken en opdrachten (ambten) in de gemeente zich bewust zijn van de diverse vormen van macht en geen misbruik van hun positie maken.

2. De gemeenten hebben in het beleid aandacht voor bezinning en voorlichting over veilig gemeente-zijn en wat dit betekent voor de wijze waarop ambtsdragers, vrijwilligers en gemeenteleden met elkaar omgaan.

Voor de deelnemende gemeenten zijn twee vertrouwenspersonen beschikbaar waar gemeenteleden terecht kunnen met hun verhaal, vragen, vermoedens en meldingen.

De namen van de vertrouwenspersonen en hun bereikbaarheid zijn opgenomen in gemeentepublicaties en op de website. Zij kunnen bij gemeenteavonden of kerkelijke vergaderingen worden uitgenodigd.

De deelnemende gemeenten benoemen een moderamenlid van de kerkenraad als eerste aanspreekpunt voor de vertrouwenspersonen.

3. De deelnemende gemeenten nemen de inspanningsverplichting op zich om uitvoering te geven aan artikel 1 en 2 van deze overeenkomst.

4. De Samenwerkingsovereenkomst treedt in werking per [vul datum in]. Voor gemeenten die op een later moment wensen te participeren in deze samenwerking zal de Protestantse Gemeente te [vul naam in] namens de al deelnemende gemeenten de aansluiting regelen. Alle gemeenten behorende tot de Protestantse Kerk in Ring [vul in] kunnen van de samenwerking deel uitmaken, mits zij uitvoering willen geven aan deze Samenwerkingsovereenkomst.

5. De Protestantse Gemeente te [vul naam in] stelt ten behoeve van de uitvoering van deze samenwerkingsovereenkomst twee vertrouwenspersonen aan en zal de verplichtingen jegens hen, volgens de Overeenkomst van Opdracht, nakomen.

6. De vertrouwenspersonen die door de Protestantse Gemeente tezijn aangesteld, zijn beschikbaar voor de deelnemende gemeenten aan de Samenwerkingsovereenkomst.

7. Namens de deelnemende gemeenten treedt de Protestantse Gemeente te [vul naam in] op ten behoeve van:

- frequent (tenminste jaarlijks) contact met de vertrouwenspersonen over hun bevindingen en ervaringen met de taak
- het stimuleren van aandacht voor 'Veilige gemeenten' door de Ring [vul in] en de uitbreiding van het aantal gemeenten aan deze Samenwerkingsovereenkomst
- de administratie van onkosten en declaraties van de vertrouwenspersonen, de vergoeding ervan en de jaarlijkse omslag over de deelnemende gemeenten.

8. Incidentele onkosten en declaraties door de vertrouwenspersonen voor eenmalig bezoek aan gemeenten, training, documentatie, intervisie e.d. worden door de Protestantse Gemeente te [vul naam in] bijgehouden, vergoed en jaarlijks omgeslagen over de deelnemende gemeenten.

Indien, als gevolg van een melding of als onderdeel van een intensievere begeleiding, de vertrouwenspersoon meermaals in dezelfde gemeente werkzaam is, kunnen de onkosten eventueel direct door de vertrouwenspersoon bij de betreffende gemeente worden ingediend en vergoed.

9. De overeenkomst wordt gesloten voor onbepaalde tijd. Als de overeenkomst door een van de gemeenten eenzijdig wordt ontbonden, verplicht deze gemeente zich tot het afhandelen van de lopende zaken. Voor het opzeggen van de overeenkomst geldt een opzegtermijn van 3 maanden. Als de overeenkomst wordt ontbonden door de Protestantse Gemeente te [vul naam in], draagt die haar verantwoordelijkheden voortvloeiende uit deze overeenkomst over aan een van de andere gemeenten. Het ontbinden van de samenwerkingsovereenkomst heeft geen gevolg voor de overeenkomst van opdracht tussen de Protestantse Gemeente te [vul naam in] en de vertrouwenspersonen, anders dan uit deze overeenkomst voortvloeit.

Ondertekening door de eerste deelnemende gemeenten (voorzitter/scriba kerkenraad en voorzitter/secretaris CvK)⁸ en toezending aan het breed moderamen van de classis.

⁸ Gemeenten die later aansluiten, tekenen een kopie van deze samenwerkingsovereenkomst, en sturen deze naar de 'organiserende' gemeente. Deze pagina met handtekeningen kan aan de basisovereenkomst worden gehecht.